

види (групи) інформації про фінансово-господарські операції, явища, процеси і інші дані як основи для складання і перевірки звітності. Мету аудиту визначають його аналітичні процедури які поділяються на основні, додаткові, функціональні і реалізуються через його функції. Мета аудиту узагальнюється висловом об'єктивній думки згідно достовірності, повноти і законності фінансової звітності у всіх істотних аспектах, мінімізації інформаційних ризиків та захистом інтересів власників.

Література

1. *Аберс А., Лоббек Дж. Аудит.* Пер. с англ. / Гл. редактор сериї проф. Я. В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 560 с.
2. *Камайкл Д. Р., Бенис М.* Стандарты и нормы аудита: Пер.с англ. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. — 527 с.
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики:/. Пер.с англ. — К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2007. — 1172 с.

Чумакова І. Ю., канд. екон. наук, доц. кафедри аудиту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

У демократичному суспільстві з ринковими формами господарювання, де в нормальному розвитку ринкових відносин та у забезпеченні надійного захисту від фінансових ризиків зацікавлені не тільки кожний окремий суб'єкт економічної діяльності, а й суспільство в цілому, значно зростає роль аудиту загалом і тих його виконавців, від діяльності яких здебільшого залежатиме, наскільки ефективно, результативно і мудро використовуватимуться державні кошти в країні. Такий аудит в Україні здійснює Рахункова палата, створення якої стало ознакою формування нашої країни як демократичної держави.

Державний аудит є новим явищем для України. Новизна ця носить концептуальний характер, оскільки ідея щодо необхідності практичної участі виборців (громадян-платників податків) у прямому чи непрямому управлінні державним бюджетом, власністю та іншими ресурсами держави поки не стала невід'ємною частиною системи суспільних цінностей. Для цього потрібні глибокі зміни в світогляді та поглядах людей про належний устрій системи влади, про принципи взаємовідносин особистості, суспільства і держави.

Рахункова палата України здійснює контрольно-аналітичну та експертну діяльність, що забезпечує зовнішній державний контроль за формуванням і виконанням державного бюджету і бюджетів державних цільових фондів. Згідно з чинним законодавством повноваження стосовно проведення зовнішнього контролю й аудиту в бюджетній сфері має і Головне контрольно-ревізійне управління (ГоловКРУ) України. Багаторічна і беззастережна концентрація функцій контролю за використанням бюджетних коштів у Міністерстві фінансів України через контрольно-ревізійне управління призвела до того, що законодавець закріпив за ГоловКРУ провідну роль у сфері державного фінансового контролю, надавши йому статус центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України.

Визначальну роль у розвитку методології державного фінансового контролю у більшості країн світу має відігравати вищий орган фінансового контролю (ВОФК). Стандарти державного аудиту, які були затверджені Міжнародною організацією ВОФК (International Organization of Supreme Audit Institutions — INTOSAI) у жовтні 1991 року, визначають, що національні ВОФК мають пильнувати за виконанням стандартів INTOSAI і забезпечувати їх застосування в усіх важливих випадках. Рахункова палата стала членом INTOSAI у 1998 році, а в 1999-му — набула членства у Європейській організації ВОФК (European Organization of Supreme Audit Institutions — EUROSAI), яка є однією з регіональних організацій та невід'ємною складовою INTOSAI. Проте й до теперішнього часу Рахункову палату України не можна вважати таким органом, що відіграє провідну методологічну роль у розвитку вітчизняної системи державного фінансового контролю й аудиту.

Виконання Рахунковою палатою функцій вищого органу публічного контролю державних фінансів супроводжується складнощами і проблемами, які негативно впливають на успішність запровадження державного аудиту в практичну діяльність цього органу. І ці проблеми, перш за все, зумовлені відсутністю єдності у застосуванні відповідного категоріального апарату. Багатозначність англомовних термінів, що вживаються в спеціальній літературі, множинність їх значень призводять до того, що під час перекладу на українську мову і самі значення цих термінів, і відтінки змісту їх при застосуванні змішуються. І тут мова йде про множинність розуміння цих категорій конкретними людьми, яка залежить від парадигми особистого світогляду та культури людини.

У вітчизняних наукових публікаціях з проблематики державного аудиту та в офіційних перекладах для вітчизняних державних органів контролю і спеціалістів з питань управління державними фінансами базових документів, схвалених INTOSAI, спостерігається постійна і некритична заміна терміну «державний аудит» терміном «державний контроль». Об'єктивно така заміна є зрозумілою, оскільки з огляду на українській менталітет вжиття поняття «контроль» є не тільки більш звичним, ніж відносно пізніше запозичений термін «аудит», але і також емоційно більш жорстким, дієвим, директивним, обов'язковим і тому більш придатним для сфери державних фінансів. Проте, подібна заміна призводить до проблем у розумінні принципових відмінностей між системою контролю держави (тобто сукупністю засобів, процедур на рівні будь-якого державного керівника, яка дає йому змогу економно, результативно, ефективно і з дотриманням вимог чинних нормативних актів управляти державними коштами) і системою контролю ЗА державою (тобто процедурами оцінки рівня такого контролю). Вирішення даної проблеми вбачається у розділенні предмету повноважень Рахункової палати і Державної контрольно-ревізійної служби (ДКРС) України. Незважаючи на надання останньої однакових з Рахунковою палатою повноважень стосовно здійснення державного фінансового аудиту, по відношенню до громадянського суспільства України та його представницького органу — Верховної Ради — ДКРС залишається органом внутрішнього державного фінансового аудиту діяльності виконавчої влади з управління коштами державного та місцевих бюджетів. ДКРС виступає як орган зовнішнього контролю по відношенню до центральних та місцевих органів виконавчої влади, бюджетних закладів та організацій, а також інших одержувачів бюджетних коштів.

Світовий досвід доводить, що ВОФК займають місце головного елементу в системі правильного та ефективного використання державних фондів і ресурсів, відіграють важливу роль наглядча прозорості і підзвітності органів влади за використанням державних коштів та в просуванні кращого управління в країні. Тому місією Рахункової палати України можна вважати інформування українських громадян про результати підзвітності органів влади стосовно ефективності або неефективності управління коштами платників податків. У цьому полягає призначення інституту державного аудиту в Україні як системи норм, правил і механізмів їх виконання, що регулює спеціалізовані суспільні відносини в країні. Ґрунтуючись на цих позиціях потрібно трактувати і зміст

предмету сучасної науки про аудит. Предмет аудиту в його сьогоденнішньому розумінні впливає з визначення аудиту як виду діяльності, тому окреслюється сферою практичних потреб. Таке трактування аудиту обмежує рамки застосування інших методологічних підходів для аналізу предмету аудиту і розробки практичних методик державного аудиту.

Потрібно розрізняти державний аудит як вид діяльності, що професійно здійснюється працівниками особливого конституційного органу, і державний аудит як процес здійснення незалежної оцінки стандартизованої інформації державних органів про використання ними суспільних ресурсів і формулювання об'єктивного аудиторського висновку про достовірність подання інформації та відповідність діяльності органів виконавчої влади в сфері управління суспільними ресурсами критеріям ефективності і результативності. Під час уточнення змісту предмету аудиту його сфера не може бути окреслена лише рамками практичної діяльності підприємства, організації, органу чи установи — об'єкту аудиту, тобто сферою мікроекономіки. При цьому слід враховувати, що аудит, як інститут, який реалізує свої контрольні і регуляторні функції, формує певні рамки поведінки суб'єктів, яким надано право управляти певними суспільними ресурсами (фінансовими, матеріальними, інтелектуальними), і громадянське суспільство має довіряти його інституціональній ролі, визнаючи його за інструмент оцінки діяльності даних суб'єктів на відповідність законам ринкової економіки, а також критеріям ефективності і результативності управління суспільними ресурсами.

Шалімова Н. С., канд. екон. наук, доц.,
завідувач кафедри аудиту та оподаткування,
Кіровоградський національний технічний університет

РОЗВИТОК ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ АГЕНТІВ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ НЕОБХІДНОСТІ АУДИТУ

Основною теорією, яка використовується при обґрунтуванні необхідності аудиту, є теорія агентів, яка розглядається як продовження теорії агентів, прийнятої в бухгалтерському обліку, згідно якої облік є об'єктом прикладання зусиль різних груп, які приймають участь у господарському процесі.